

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	EDU475, Uşaq anatomiyası, fiziologiyası və gigiyenası, 6 AKTS	
	Departament	Həyat elmləri	
	Proqram	Bakalavr	
	Tədris semestri	2025/2026-ci tədris ilinin yaz semestri	
	Fənni tədris edən müəllim	Zaur Kərimov (PhD)	
	E-mail:	zaur.karimov@khazar.org	
	Telefon:		
	Mühazirə otağı/Cədvəl		
	Konsultasiya vaxtı	Tələbələr ilə razılaşmadan sonra vaxt təyin ediləcək	
Prerekvizitlər	Yoxdur		
Tədris dili	Azərbaycan		
Fənnin növü	Məcburi		
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	<p>Əsas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. N.R.Zeyniyev, A.H.Axundov, N.H.Sultanova, E.Ə.Yolçuyeva, T.Ə.Tağiyeva Uşaq anatomiyası, fiziologiyası və gigiyenası Bakı 2014 2. M.A.Qarayev, N.M.Mehdizadə, E.C.Mehbaliyeva Uşağın Anatomiyası, Fiziologiyası və gigiyenası Bakı 2021 3. Janet MacGregor Introduction to the anatomy and physiology of children. Published in 2002. 4. Əliyev Ə.H., Məhərrəmov Ş.A., Əliyeva F.Ə. İnsan anatomiyası. Bakı: 2007. 5. Ə.H.Əliyev, F.Ə.Əliyeva, V.M.Mədətova İnsan və heyvan fiziologiyası Bakı 2007 6. V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasimov, N.T.Mövsümov İnsan anatomiyası Bakı 2013 7. Marieb, E.N. and Hoehn, K. (2019) Human Anatomy and Physiology. 11th Edition, Pearson Education Ltd. 8. Atlas of Human Anatomy, Professional Edition: including NetterReference.com Access with Full Downloadable Image Bank (Netter Basic Science) 7th Edition by Frank H. Netter MD (Author) 2018 https://www.youtube.com/watch?v=8Nb9E62p2c0 https://www.youtube.com/watch?v=GMBSU-2GK3E https://www.youtube.com/watch?v=Ae4MadKPJC0 https://www.youtube.com/watch?v=7Hk9jct2ozY 		
Tədris metodları	Mühazirə	x	
	Qrup müzakirəsi	x	
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Qiymətləndirmə
	Aralıq imtahanı	Cədvəl üzrə	30
	Quiz	Semestr ərzində	10
	Fəallıq	Semestr ərzində	5
	Fərdi mövzuda prezentasiya	Semestr ərzində	10
	Final imtahanı	Cədvəl üzrə	40
	Davamiyyət	Hər dərs	5

	Yekun		100
Kursun təsviri	<p>"Uşaq Anatomiyası, Fiziologiyası və Gigiyenası" kursunun tədris proqramı uşağın bədəninin quruluşuna, funksiyalarına və inkişafına (doğuşdan yeniyetməliyə qədər) yönəlmişdir. Tələbələrin uşaq və yeniyetmələrin bədəninin anatomik və fizioloji xüsusiyyətləri və funksional imkanları, idrak və öyrənmə proseslərinin fundamental psixofizioloji mexanizmləri və normal inkişaf üçün zəruri olan gigiyenik standartlar haqqında anlayışlarını inkişaf etdirməkdir: Ontogenezin müxtəlif mərhələlərində uşaqların inkişafının morfoloji və fizioloji xüsusiyyətləri, mümkün funksional pozğunluqlar və onların korreksiyası haqqında biliklər vermək; tələbələri öyrənmə və təhsilin fizioloji əsasları ilə tanış etmək; onlara qazanılmış bilik və bacarıqları təhsil və tərbiyə prosesinin təşkilində necə tətbiq etməyi öyrətmək; məktəb və məktəbəqədər təhsil müəssisələrində tədris fəaliyyətində gənc nəslin sağlamlığı üçün peşəkar məsuliyyəti inkişaf etdirmək.</p>		
Kursun məqsədləri	<p>Kursun əsas məqsədi fərdi təhsil və uşaq sağlamlığının qorunması üçün bilikləri inkişaf etdirməkdir:</p> <p>Yaşla bağlı anatomiya və fiziologiya fənni, tədris metodları və ontogenez anlayışı, o cümlədən psixofiziologiya, sinir sistemi, əzələ-skelet sistemi və qidalanma məsələləri. Gigiyenanın əsasları: Gündəlik iş rejimi, təhsil prosesi, işıqlandırma və qidalanma üçün gigiyenik tələblər. Bədən sistemlərinin anatomik və fizioloji xüsusiyyətləri: Sinir sistemi: Beyin inkişafı, yaşa bağlı davranış xüsusiyyətləri və ali sinir fəaliyyəti. Sümük-əzələ sistemi: Skelet, duruş və əzələlərin formalaşması. Məhsul mübadiləsi və enerji: Termorequlyasiya və qidalanma prinsipləri. Ürək-damar və tənəffüs sistemləri: Böyümə və inkişafın əsas qanunauyğunluqları. Yaş təsnifatı: Məktəbəqədər və məktəb yaşlarının anatomik və fizioloji xüsusiyyətləri. Uşaqlarda normal həyat fəaliyyətinin təşkilində onun tam normal inkişafı və orqanlar arası sistematik qanuna uyğunluqların mövcud normativlərə əsasən həyata keçməsidir. Uşaqların normal anatomik quruluşu və fizioloji proseslərin öyrənilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Sinir, həzm, endokrin, ifrazat, ürək-damar sisteminin, dayaq-hərəkət aparatının və uşaq infeksiyon xəstəliklərinin öyrənilməsi.</p>		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	<p>Kursun sonunda tələbələr bunları bacaracaqlar:</p> <p>İnsan bədəninin vahid, inteqrasiya olunmuş bir sistem kimi quruluşu və funksiyaları, onun daxilində baş verən proseslər və fəaliyyət mexanizmləri; Uşaqlarda və yeniyetmələrdə böyümə və inkişafın ümumi qanunauyğunluqları; Uşaqlarda və yeniyetmələrdə mərkəzi sinir sisteminin fiziologiyası və ali sinir fəaliyyəti; Nitq funksiyasının refleksiv təbiəti; Məktəblilərin fiziki inkişafını və fiziki göstəricilərini təyin etmək üsulları; Məktəblilərin zehni göstəricilərini öyrənmək üsulları; Dinamik stereotip və onun məktəblilərin təhsil və tərbiyəsində əhəmiyyəti; Visseral sistemlərin fəaliyyətinin yaşla əlaqəli xüsusiyyətləri; İnsan bədəninin özünütənzimləyən bir sistem kimi bioloji təbiəti və bütövlüyü; Homeostazı qorumaq üçün əsas həyati funksiyaları və sistemləri tənzimləmək prinsipləri və mexanizmləri; Uşağın ətraf mühitinin gigiyenik qiymətləndirilməsi üsulları. Gündəlik rejimin və təhsil prosesinin təşkili üçün</p>		

	<p>gigiyenik əsaslar.</p> <p>Əldə edilmiş bilik, bacarıq və qabiliyyətlərdən təhsil və təhsil fəaliyyətlərinin və tədbirlərinin təşkilində istifadə etmək; Elmi məruzələr və təhsil çıxışları təqdim etmək; uşaqların sistemli məktəb təhsilinə hazırlığı üçün meyarlar müəyyən etmək; Uşağın mühitinin, məktəbin iş saatlarının, dərslər cədvəllərinin, təhsil müəssisələrində dərslərin və dərslərdən fəaliyyətlərin təşkili və həyata keçirilməsinin gigiyenik qiymətləndirilməsini təmin edin. Fiziki və zehni göstəriciləri qiymətləndirin. Qarşıdan gələn yorğunluğu diaqnoz edin. Müxtəlif fəaliyyətlərdə yüksək göstəriciləri qorumağa yönəlmiş fəaliyyətlər həyata keçirin.</p> <p>Tələb olunanlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Uşaqlarda və yeniyetmələrdə sağlam həyat tərzini prinsiplərinin inkişaf etdirilməsi. -Tədqiqatlarda fizioloji metodlardan istifadə.
<p>Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)</p>	<p>Dərsin təşkili</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar dərs zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. - Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. - Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (<i>Quiz</i>) yoxlanılacaqdır. - Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiyanın özü isə çap olunmuş variantda təhvil verilməlidir. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərslərdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. - Laborator məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri, laborator işlərinin prinsipləri <u>şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi</u> ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə ortaq qiymət çıxarılacaqdır (<i>Laboratoriya işlərinin nəticələri ilə birgə fəallıq kimi ümumi qiymətləndiriləcəkdir</i>). - <i>Bu qaydalarla dərslərdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır</i> <p>Davamiyyət</p> <p>Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.</p> <p>Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları</p> <p>Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qəib yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərs saatına buraxılır.</p> <p>Yoxlama işi (Quiz)</p> <p>Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər.</p> <p>İmtahanlar</p> <p>Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur.</p>

	<p>Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır.</p> <p>İmtahan qaydalarının pozuntuları</p> <p>Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır.</p> <p>Fənni bitirmək qaydası</p> <p>Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər.</p> <p>Tələbələrin davranış qaydaları</p> <p><i>Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.</i></p>
--	--

MÖVZULAR ÜZRƏ SAATLARIN TƏXMİNİ BÖLGÜSÜ VƏ TƏQVİM-TEMATİK PLAN

Tarix	Həftələr	Bölmə və mövzuların adı	Dərsliklər və müvafiq fəsillər
	I	Uşaq anatomiyası, fiziologiyası və gigienası elminin predmeti və digər elmlərlə əlaqəsi və inkişaf tarixi. Hüceyrə orqanizminin əsas quruluş, funksiya vahididir. Sitoplazma və onun orqanodları. Hüceyrənin bölünməsi.	Əsas dərslik. 28, 29 s., 33-58 s.
	II	Toxumalar haqqında ümumi məlumat (epitel, birləşdirici, əzələ, sinir). Orqanizm tam vahid kimi.	Əsas dərslik. 59-60 s.
	III	Böyümə və inkişafın əsas qanunauyğunluqları, yaş dövrləri və Akselerasiya. Sinir sisteminin quruluşu və əhəmiyyəti.	Əsas dərslik. 70-85 s.
	IV	Baş beynin quruluşu, inkişafı, ölçüləri və çəkisi. Onurğa beyini quruluşu.	Əsas dərslik. 86-90 s.
	V	Veqetativ sinir sisteminin quruluşu, funksiyaları və xüsusiyyətləri. Hərəkətin koordinasiyasında beyinşöbələrin rolu. Sinir sisteminin gigiyenası və xəstəlikləri	Əsas dərslik. 91-98 s.

	VI	Ali sinir fəaliyyəti haqqında təlimin əsasları. I və II siqnal sistemləri. Şərti reflekslərin əmələ gəlmə mexanizmləri. Yuxu və onun fizioloji əhəmiyyəti. Təlqin, Emosiyalar və stress.	Əsas dərslik. 99-110 s.
	VII	Analizatorlar və onların əhəmiyyəti (görmə, eşitmə, qoxu, dad, dəri, hərəkət). Analizatorlar arasında qarşılıqlı funksional əlaqələr. Duyğu üzvlərin gigiyenası.	Əsas dərslik. 111-133 s.
	VIII	Dayaq hərəkət sistemi. Sümüklərin və skeletin quruluşu. Əzələ sistemi (quruluşu, təsnifatı və əhəmiyyəti). Dayaq-hərəkət aparatının gigiyenası.	Əsas dərslik. 112-149 s.
		Aralıq imtahan	
	IX	Qan tərkibi, fiziologiyası, əhəmiyyəti və yaş xüsusiyyətləri. Qanın laxtalanması, qan qrupları. Uşağorqanizminin postnatal inkişaf prosesində immun reaksiyalarının formalaşması. Ürək-damar sistemi. Limfa və limfa dövrəsi. Qan infeksiyaları.	Əsas dərslik. 150-180 s.
	X	Tənəffüs sistemi. Ağciyələrdə və toxumalarda qazlar mübadiləsi. Tənəffüs üzvlərinin inkişafı və anomaliyaları.	Əsas dərslik. 181-200 s.
	XI	Həzm orqanlarının anatomiyası, fiziologiyası və yaş xüsusiyyətləri. Həzm sistemi üzvlərinin xəstəlikləri. Qurd xəstəlikləri və onlara qarşı profilaktik tədbirlər.	Əsas dərslik. 201-215 s.
	XII	Daxili sekresiya vəziləri. Endokrin sistemi xəstəlikləri. Orqanizmdə maddələr və enerji mübadiləsi. Vitaminlər.	Əsas dərslik. 216-236 s.
	XIII	Sidik və cinsiyyət sistemləri. Uşaqlarda sidiyin əmələ gəlməsinin və ifraz olunmasının bəzi fizioloji xüsusiyyətləri. Böyrək və sidik ifrazatı üzvlərinin xəstəlikləri.	Əsas dərslik. 237-254 s.
	XIV	Dərinin quruluşu və inkişafı. Dərinin vəzifələri və gigiyenası. Dəridə yanıqlar və donmaların əmələ gəlməsi. Uşaq infeksiyaları.	Əsas dərslik. 255-270 s.
	XV	Yekun imtahan	

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcəkdir.